

SAS jako azymut zmian: powiązać szkołę ze społecznością

Ewa Kędracka-Feldman
Elżbieta Totwińska-Królikowska

Partnerstwo mazowieckich placówek doskonalenia nauczycieli (MSCDN, OELiZK, WCIES) nawiązane w 2015 roku pod egidą Federacji Inicjatyw Oświatowych służy wdrożeniu i upowszechnieniu idei community school, wypracowanej i rozwijanej od wielu lat w międzynarodowym programie. Co warto wiedzieć o tym programie? Jak wyglądają dotychczasowe działania w nim podejmowane – na świecie i w Polsce (pod polską nazwą Szkoły Aktywne w Społeczności)? Jakie są nasze plany na przyszłość? Lektura artykułu może być inspirująca dla wszystkich poszukujących sprawdzonego sposobu na zmiany, których efektem jest doskonalenie jakości pracy szkół przez ściślejsze ich powiązanie ze środowiskiem, w którym funkcjonują.

Wstęp

Każda szkoła chce być dobra. Każdy dyrektor chce zarządzać dobrą szkołą, każdy nauczyciel chce w dobrej szkole pracować... Ba, ale jak to zrobić? Jasne – zmienić! Ale co i jak?... Jaki przyjąć azymut zmian? W burzliwej dyskusji na temat jakości edukacji – jak świat długi i szeroki – nie brakuje dobrych koncepcji, projektów, rad, pomysłów, modeli... *Grozi mi śmierć w wyniku 1000 inicjatyw z dziedziny zarządzania* – skarżył się na jednym z forów jakości dyrektor brytyjskiego kolegium... Inicjatywy mnożą się – prawo oświatowe (nadzór: mierzenie jakości, ewaluacja), programy unijne, certyfikaty, modyfikacja zarządzania na wzór rynku i ISO 9000... A tu jeszcze jedna propozycja?

Prof. Blikle zapytany, co powinien zrobić dyrektor, który chce zarządzać coraz lepszą organizacją, zrobić coś skutecznego na rzecz jakości,

odpowiedział – jak to matematyk – w punktach i lapidarnie – **Droga dyrektora ku jakości:**

- wybierz dobrą teorię,
- zrozum ją i uwierz w nią,
- przekaz najbliższym i pozostałym pracownikom,
- wdrażaj mozolnie i konsekwentnie¹.

A my znamy taką „dobrą teorię” i przedstawiając ją tutaj, chcemy zachęcić Czytelników do rozważenia możliwości wdrożenia jej w szkołach, które chcą się zmieniać. Mamy na myśli *Community School (CS)*, czyli Szkoły Aktywne w Społeczności (SAS).

To koncepcja sprawdzona w praktyce i to w wielu różnych szkołach świata przez znaczącą liczbę lat. Bardzo konkretna propozycja dla tych, którzy chcą mieć szkołę współdziałającą ze środowiskiem,

¹ „Problemy jakości” nr 9/1999.

szkołę, dla której to jest BARDZO WAŻNY kierunek planowanych zmian. Wcale nie nowy, a ciągle potrzebny.

Nihil novi...

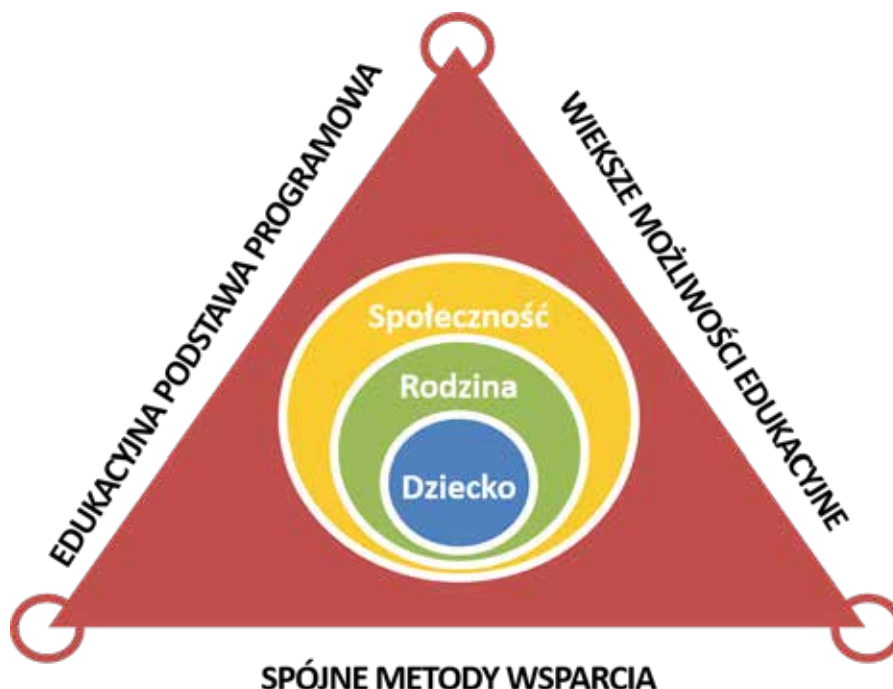
Na przestrzeni ostatnich ponad 100 lat pojawiały się w różnych systemach oświatowych tendencje do silniejszego związania szkoły ze środowiskiem. Na przełomie XIX i XX wieku postulaty takie sformułował w USA John Dewey, w latach międzywojennych pojawiło się w Polsce pojęcie „Szkoły środowiskowej”, w czasach PRL-u oczekiwanie pracy środowiskowej formułowano wobec zbiorczych szkół gminnych. Te koncepcje miały różne założenia i dla różnych celów je budowano – dla bardziej praktycznej edukacji, dla rozwoju społecznego uczniów, dla wywierania wpływu na środowisko społeczne, w którym szkoła pracowała². W Polsce po 1989 roku na czas dłuższy ucichły koncepcje silnego związku szkoły z otoczeniem, choć oczekiwanie ich współpracy pojawiło się w wymaganiach państwa w ramach nadzoru pedagogicznego.

Temat wrócił z nieoczekiwanej strony. W 2007 roku Federacja Inicjatyw Oświatowych – ogólnopolska organizacja pozarządowa od 2000 roku

wspierająca oświatę, głównie na terenach wiejskich – otrzymała zaproszenie od zaprzyjaźnionej organizacji ukraińskiej – Fundacji „Krok za krokiem” z Kijowa – do udziału w międzynarodowym projekcie. Niestety, z powodów organizacyjnych nie doszło wtedy do współpracy, ale obserwowano działania zmierzające do implementacji koncepcji *community schools* w szkołach przez organizacje z pięciu krajów: Czech, Rosji, Ukrainy, Mołdawii i Wielkiej Brytanii. Działania te były dotowane przez amerykańską Fundację Charlesa Stewarta Motta, w której uznano, że społeczeństwa postkomunistyczne potrzebują wsparcia w odbudowaniu szkoły odpowiadającej nie na potrzeby centralnych władz, ale społeczności lokalnej, szkoły budującej demokratyczne społeczeństwo.

Community Schools

W USA koncepcja *community schools* jest bardzo popularna i zasadza się na przekonaniu, że tylko dzięki współpracy szkoły, rodziny i społeczności lokalnej można zapewnić edukację, jakiej trzeba w ciągle zmieniającym się świecie, i tylko w ten sposób można efektywnie przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom społecznym naszych czasów. To przekonanie ilustruje poniższy schemat³.

² Marzec J. *Szkoła środowiskowa, jej założenia i cele*, <http://www.profesor.pl/publikacja,11742,Artykuly,Szkola-srodowiskowa-jej-zalozenia-i-cele>, dostęp 4.02.2016.

³ Prezentacja Chris Jones, *International Center of Excellence for Community Schools*.

Podczas prac międzynarodowego zespołu z wymienionych pięciu krajów uznano, że aby można było mówić o wspólnej koncepcji *community schools*, realizowanej w szkołach różnych krajów, pomimo odmienności systemów edukacji, potrzebne jest wypracowanie listy podstawowych cech takiej szkoły.

W ten sposób rozpoczęto prace nad Międzynarodowymi Standardami *Community Schools*. Została wypracowana propozycja opisanie obszarów działania szkoły, w każdym z obszarów – standardów, a w każdym ze standardów – wskaźników. Standardy te zostały poddane pilotażowi w ponad stu szkołach z powyższych pięciu krajów i poprawione. Opracowano procedurę i narzędzia ich implementacji w szkołach. Tymczasem do międzynarodowej sieci, dzięki wsparciu wspólnych działań przez Fundację C.S. Motta, dołączały inne kraje. Obecnie, oprócz Czech, Rosji, Ukrainy, Mołdawii i Wielkiej Brytanii, partnerami w programie są także: Armenia, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Kazachstan, Mongolia, Polska (od 2012), współpracują też Chorwacja i Serbia. W tym samym czasie Międzynarodowe Centrum Jakości *Community Schools* prowadzone przez Chris Jones z Wielkiej Brytanii rozpoczęło budowę sieci CS w Afryce, stosując tam te same Międzynarodowe Standardy.

W każdym z tych krajów podmiotem upowszechniającym ideę *community schools* i jej międzynarodowe standardy jest organizacja pozarządowa. Takie rozwiązanie daje ciągłość oddziaływań, niezależność od zmieniającej się polityki państwa, bezpośredni kontakt ze szkołami. Tak jest też w naszym kraju – organizacją wiodącą jest (znany czytelnikom „Meritum”) NGO⁴ Federacja Inicjatyw Oświatowych. Zanim zrelacjonujemy dotychczasowe polskie losy programu CS – u nas nazwanego SAS⁵ – w którym główną rolę odgrywają standardy, przyda się krótkie przypomnienie związku standardów z jakością.

„Standard”, czyli...? Dlaczego „standardy”? Po co?

Korzystanie ze standardów (jako listy pożądanych cech obiektu) to droga do jakości i – choć

⁴ NGO *non-governmental organization* – organizacja pozarządowa

⁵ Dostowne tłumaczenie to „szkoły społeczne”, ale ta nazwa ma już swoje konkretne znaczenie w Polsce.

nie jedyna – to jedna z najpopularniejszych. Trochę się o jakość czeokolwiek, odpowiadamy na trzy pytania:

1. Co to znaczy, że coś jest dobre?
2. Skąd wiemy, czy coś jest dobre?
3. Co zrobić, żeby coś było coraz lepsze?

I właśnie tzw. standardy odpowiadają na pytanie 1. Znając tę odpowiedź możemy szukać odpowiedzi na pytanie 2 i 3⁶.

Jak wykorzystać standardy, aby zapewnić jakość? Od samooceny po (ewentualną) certyfikację

Jak wiadomo – opracowanie najlepszych nawet standardów nie jest jeszcze tożsame z zapewnieniem jakości. Dopiero właściwe użycie listy wymagań może prowadzić ku doskonaleniu, w naszym przypadku – doskonaleniu pracy czy funkcjonowania szkoły. Przyjrzyjmy się najważniejszym sposobom dobrowolnego korzystania ze standardów SAS przez szkołę.

- Już sama lektura wymagań może być pożyteczna, bo inspiruje do refleksji nad kluczowym pytaniem: co to znaczy DOBRA współpraca szkoły ze środowiskiem?
- Kolejny krok to wykorzystanie standardów dla samych siebie, dla własnego rozwoju – temu służy na pewno poszukiwanie odpowiedzi na pytanie: Czy spełniamy wymagania? Czy mamy na to dowody? Co możemy jeszcze poprawić w naszym działaniu i w jaki sposób?
- W przyszłości kolejnym krokiem może być wola sięgnięcia po społecznie rozpoznawalny i uznany certyfikat – „znak jakości”, zewnętrzne potwierdzenie jakości wg standardów SAS, przyznawany przez stosowny organ zaufania społecznego, certyfikat, który można będzie wykorzystać w promocji działań szkół.

⁶ Por. Kędracka-Feldman E. *Mapa jakości*, „Meritum” nr 2/2006.

Takiego certyfikatu jeszcze nie ma. My natomiast mamy bardzo dobre doświadczenia ze standardami w związku z panującą przed kilkanaście laty w polskiej edukacji (pożyteczną) modą na certyfikaty. Właśnie standardy były kluczowymi produktami projektów Federacji Inicjatyw Oświatowych: Standardy Stowarzyszeń Rozwoju Wsi oraz Certyfikacja Ruchu Naukowego w projekcie „Z Małej Szkoły w Wielki Świat”⁷. W CODN brałyśmy udział w opracowywaniu standardów pracy edukatora, wspierałyśmy Zielony Certyfikat Fundacji Edukacji Ekologicznej (dla szkół działających na rzecz zrównoważonego rozwoju), popularyzujemy Szkoły Promujące Zdrowie... Jednak trzeba przyznać, że certyfikaty, znaki jakości, potwierdzenia, zaświadczenia, akredytacje itp. mają w naszym kraju wielu przeciwników, także w wyniku niezbyt udanych doświadczeń, gdy dobre koncepcje poległy przez złą realizację. Mijamy nadzieję na zmianę tego stanu rzeczy, także za pomocą wdrożenia certyfikacji SAS.

Tak więc w tej chwili program SAS nie służy certyfikacji, ale najszlachetniejszej formie dbania o jakość, jaką jest regularna samoocena. Dokonywana nie jednokrotnie, ale na początku, powtarzana ile trzeba w trakcie i na końcu wdrażania zmiany... Zmiany – w tym przypadku – prowadzącej do ściślejszej współpracy szkoły ze środowiskiem.

Nasze doświadczenia z jakością w edukacji pozwalają stwierdzić, że samoocena to bardzo trudne zadanie, a przecież konieczne. Warto się jej nauczyć! Konieczne są do niej standardy...

Czas na pokazanie w skrócie, jakie wymagania musi spełniać Szkoła Aktywna w Społeczności.

Standardy SAS – krótka prezentacja

W materiałach promocyjnych programu CS czytamy: *Każda Szkoła Aktywna w Społeczności rozwija się na swój sposób, ponieważ szkoły to organiczne struktury, kształtowane przez entuzjazm pracujących w nich ludzi, ich wizję przywództwa oraz potrzeby społeczności lokalnej. Mimo to wierzymy, że wszystkie SAS dzielą wspólne cechy*

kluczowe. Te standardy są ich listą uzupełnioną przez wskaźniki dla każdego standardu.

Standardy – rozumiane jako wymagania, jakie powinna stawiać sobie szkoła SAS – opisane zostały w dziewięciu obszarach.

1. Przywództwo

Dobre przywództwo stwarza potencjał dla całego personelu, dzięki czemu szkoła może się rozwijać i doskonalić. Dobre przywództwo oznacza, że uzgodniono wizję z partnerami w taki sposób, że każdy wie i rozumie, dokąd szkoła zmierza. Dobre przywództwo to przejrzysty zakres odpowiedzialności członków personelu, wsparcie i zasoby konieczne do wykonania wymaganych zadań.

2. Partnerstwo

Dobra szkoła aktywna w środowisku buduje trwałe partnerstwo z przedstawicielami innych zawodów i z organizacjami w szeroko rozumianej społeczności. Dzięki partnerstwu różne agencje harmonijnie pracują z dziećmi, ich rodzicami i środowiskiem społecznym, zapewniając im ciągłe usługi i wzajemne wsparcie. Wiąże się z tym jasny zakres odpowiedzialności, a także pozyskiwanie i dzielenie się zasobami oraz sprawny przepływ informacji. Dzięki temu szkoły mogą zapewnić swoim uczniom najlepsze warunki rozwoju.

3. Integracja społeczna

Dobra szkoła aktywna w środowisku stwarza warunki i szanse dla wszystkich uczniów, bez względu na płeć, wyznanie, pochodzenie etniczne, klasę społeczną, sytuację materialną rodziny, zdolności fizyczne czy orientację seksualną. Szkoły aktywne w środowisku kwestionują stereotypowe opinie o ludziach po to, aby wszyscy członkowie społeczności mieli dostęp do nauczania i innego rodzaju usług wspierających. W ten sposób szkoła przyczynia się do scalania społeczności, pomaga jej skonfliktowanym członkom zdobywać wiedzę o sobie nawzajem i harmonijnie współistnieć. na

⁷ Warto obejrzeć dorobek tych projektów na stronie FIO: fio.org.pl.

osobiste poglądy w tych kwestiach, profesjonalny nauczyciel zapewnia wszystkim dostęp do nauki. W przeciwnym razie potencjał społeczności zostaje ograniczony, a grupa lub jednostka nie wykorzystuje swoich możliwości. Bardzo istotne jest stworzenie dobrego środowiska nauki w klasie przez zachęcanie uczniów do porzucania stereotypowego lub negatywnego postrzegania siebie nawzajem.

4. Usługi

Szkoła aktywna w środowisku jest podstawowym źródłem zasobów swojej społeczności oraz oferuje szeroki zakres usług. Usługi definiowane są na miarę potrzeb, jednak typowo obejmują one wsparcie dla rodzin, możliwości kształcenia dla dorosłych i organizacji społecznych, usługi zdrowotne i socjalne. Szkoły, które dostarczają usługi bądź zarządzają usługami zapewnianymi przez inne agencje, mogą wspierać rodziny, udzielając wszechstronnej pomocy dzieciom. Szkoła jednak nie musi dostarczać wszystkich usług, lecz raczej zachęcać inne agencje do zapewniania usług na jej terenie lub na terenie społeczności. Szkoła aktywnie wspiera i promuje usługi.

5. Wolontariat

Uczniowie zachęceni są do udziału w życiu społeczności. Dzięki temu uczą się korzystać z wiedzy nabytej w szkole w prawdziwych sytuacjach życiowych. Rozwijają to także ich poczucie obywatelstwa oraz pomagają nabywać umiejętności, budować poczucie własnej wartości i pewności działania. Często uczniowie, którzy walczą o wysokie wyniki w nauce, mogą zabłysnąć jako wolontariusze. Tworzenie satysfakcjonujących relacji z dorosłymi, innymi niż ich rodzice lub nauczyciele, jest istotnym elementem rozwoju. Dobra szkoła, aktywna w środowisku, zachęca rodziców i członków społeczności do pracy w charakterze wolontariuszy, zapewniając im wsparcie i szkolenie.

6. Uczenie się przez całe życie

Uczenie się przez całe życie zasadniczo kształtuje umiejętności radzenia sobie w szybko zmieniającym się świecie. Ważne jest, aby dzieci rozumiały, że uczenie się to proces trwający całe życie, a szkoła jest tylko jednym z miejsc, w których proces ten następuje. Ważne jest, by rodzice stanowili dla dzieci model, dzięki któremu przekonają się one, że uczenie się jest pracą i przyjemnością. Szkoły promujące kształcenie się dorosłych pomagają stworzyć klimat do nauki dla licznej społeczności, w którym ich dzieci mogą się w pełni rozwijać.

7. Rozwój społeczności

Wszystkie szkoły aktywne w środowisku zaangażowane są w rozwój społeczności. W niektórych krajach szkoły te są głównym katalizatorem zmian i rozwoju danej miejscowości. Pomagają grupom społecznym budować silne strony i przejmować inicjatywę, angażować się w działanie społeczności i dostarczać usługi jej członkom. Szkoła może na przykład pomagać w nauce organizacji spotkań, prowadzić badania, analizować wyniki itp. Tam, gdzie o rozwój społeczności dbają inne agencje, szkoła może być ich partnerem w niektórych działaniach.

8. Zaangażowanie rodziców

Uczniowie uczą się najlepiej, gdy rodzice wspierają ich w nauce. Aby to czynić, rodzice powinni rozumieć potrzeby rozwojowe dzieci oraz nauczyć się tworzyć odpowiednie środowisko do nauki w domu. Gdy szkoła angażuje rodziców, wówczas mogą oni lepiej zrozumieć cele, jakie szkoła chce osiągnąć i wspierać jej politykę. Rodzice mogą także udzielać szkole praktycznych rad. Słowo „zaangażowanie” oznacza aktywny dialog pomiędzy rodzicami a nauczycielami.

9. Kultura szkoły

Szkoła aktywna w środowisku jest otwarta i gotowa przyjąć zmianę. Demokratyczne zasady stosowane są we wszystkich sferach życia szkoły.

Pracownicy szkoły słuchają dzieci, rodziców, partnerów i społeczności, dostosowując odpowiednio swoją praktykę działania. Kultura szkoły zachęca do kreatywności, podejmowania inicjatywy i udziału. Klimat przekłada się na zarządzanie środowiskiem nauki podczas zajęć szkolnych. W ten sposób społeczność i rodzice mają zaufanie do szkoły, a uczniowie rozwijają swoje umiejętności, praktykują je i przekazują innym.

Każdy przedstawiony powyżej pokrótce obszar pracy w Szkole Aktywnej w Społeczności został szczegółowo opisany w formularzu, który pomaga w ocenie rozwoju szkoły.

Dla każdego ze standardów określono **kluczowe wskaźniki**, wg których szkoły wraz z rodzicami i przedstawicielami społeczności mogą oceniać postępy szkoły.

Na podstawie ww. informacji można ustalić – jako efekt procesu samooceny – priorytety wymagające działania. Obok każdego z kluczowych wskaźników można umieścić **dowody**, które potwierdzają jakość naszego postępu.

Przypominamy: Samoocena to nie jest kontrola! Samoocena nie jest celem, to środek do osiągnięcia celu, jakim jest rozwój szkoły!

Tak jak już pisaliśmy – przeprowadzenie skutecznej samooceny z wykorzystaniem standardów SAS nie jest wcale proste. I tu program przychodzi z ogromną pomocą, dostarczając szczegółową i sprawdzoną (także w praktyce międzynarodowej) procedurę samooceny – z niezbędnymi narzędziami oraz wsparciem (przynajmniej za pierwszym razem) facylitatora.

SAS w Polsce

W 2012 roku do programu przystąpiła Federacja Inicjatyw Oświatowych i zaprosiła do udziału w nim dziesięć pierwszych szkół z całej Polski, wybierając je w drodze konkursu. Było to dziewięć szkół podstawowych i jedno gimnazjum, osiem z tych szkół działa na terenach wiejskich, a dwie w mieście. Po długich dyskusjach prowadzonych

w FIO przyjęto polską nazwę programu: Szkoły Aktywne w Społeczności (SAS).

Przedstawiciele szkół uzyskali początkowe wsparcie dzięki środkom z Fundacji Motta, jednak niestety szybko okazało się, że organizacja pozarządowa działająca *non-profit* nie jest w stanie zapewnić ciągłości wsparcia szkołom porzucanym po całym kraju. Z tych pierwszych dziesięciu szkół prace nad wdrożeniem standardów kontynuowały te, w których już wcześniej ważna była koncepcja szkoły działającej w ścisłym związku ze środowiskiem i była tradycja takiej pracy.

W 2014 roku w Federacji podjęto decyzję o poszukaniu silnych partnerów dla rozwoju sieci SAS w Polsce. Uznano, mając w pamięci trudne doświadczenia, że trzeba rozpocząć od budowy sieci SAS w jednym regionie, aby szkoły mogły współpracować i aby móc zaoferować im systemowe wsparcie. W związku z tym, że FIO ma siedzibę w Warszawie, zdecydowano o konieczności poszukania partnerów na Mazowszu. Najlepszymi do tego partnerstwa instytucjami wydawały się, z oczywistych względów, placówki doskonalenia nauczycieli, i tak też się stało. Powstało partnerstwo organizacji pozarządowej (FIO pełniącej w nim rolę lidera) i trzech placówek doskonalenia nauczycieli działających na Mazowszu: WCIES, MSCDN i OEliZK. Rozpoczął się nowy etap w rozwoju programu SAS w Polsce.

SAS na Mazowszu

W wyniku ogłoszonego naboru do programu koordynowanego przez FIO zgłosiło się dwanaście szkół. Ze względu na to, że obowiązkowe szkolenie przypadło na okres egzaminów zewnętrznych w gimnazjach, zgłosiło się siedem szkół podstawowych i pięć szkół ponadgimnazjalnych (jedno LO i cztery szkoły zawodowe).

Szkoły przeszły drogę obowiązkową dla każdej z *community schools*:

- Trzech nauczycieli z każdej szkoły (w tym dyrektor lub wicedyrektor) wzięło udział w trzydniowym szkoleniu poświęconym

międzynarodowym standardom CS; było ono prowadzone przez brytyjską ekspertkę.

- Szkoły przygotowały się do przeprowadzenia obowiązkowej wstępnej oceny spełnienia międzynarodowych standardów SAS: ustaliły termin dwudniowego spotkania (dwa kolejne dni po 3,5 godziny), w którym mieli uczestniczyć przedstawiciele czterech grup: pracowników szkoły (w tym dyrektor), uczniów, rodziców i zaproszonych przedstawicieli środowiska lokalnego (po 3-4 osoby) – to szkoła zdecydowała, kim będą, np. przedstawiciele współpracujących organizacji pozarządowych, radni, pracownicy poradni PP lub OPS, sąsiedzi szkoły, sponsorzy, proboszcz itp.; na tym etapie dołączyły dwie mazowieckie szkoły, które do programu przystąpiły w 2012 roku.
- Przeprowadzono dwie 3,5-godzinne sesje samooceny – spotkanie prowadził zewnętrzny facylitator, który dbał o to, aby każdy miał równy głos, aby każdy standard został przeanalizowany, aby wszystkie opinie zostały odnotowane; w ten sposób uczestnicy spotkania ocenili spełnienie każdego ze standardów (w skali 1-4) i określili te obszary, które wymagają najwięcej pracy.

W szkołach odbyło się planowanie działań na rok szkolny 2015/2016, które mają poprawić realizację standardów w zdiagnozowanych przez szkołę obszarach oraz wskazać obszary na kolejny rok – powstały plany działania; dwoma obszarami najczęściej wyznaczanymi jako priorytetowe okazały się: Angażowanie rodziców oraz Wolontariat.

Na platformie Moodle prowadzonej przez FIO utworzono miejsce dla uczestników programu: bazę materiałów i dokumentów, forum dyskusyjne, ogłoszenia organizatorów; zorganizowano spotkanie, podczas którego przedstawiciele szkół poznali platformę i jej zasoby.

Teraz w szkołach realizowane są zaplanowane działania. Duża część z nich to aktywności, które i tak byłyby prowadzone, ale zmienia się sposób

pracy – zwiększa się udział uczniów, rodziców i przedstawicieli środowiska, większa liczba decyzji jest podejmowana wspólnie, zawiązywane są partnerstwa z instytucjami/organizacjami/firmami, mieszkańcami, zwraca się uwagę na włączenie wszystkich.

Szkoły uczestniczące w budowaniu mazowieckiej sieci SAS to:

- Szkoła Podstawowa nr 42 z Oddziałami Integracyjnymi im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego (Warszawa-Targówek)
- Szkoła Podstawowa nr 58 im. Tadeusza Gajcego (Warszawa-Targówek)
- Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 275 im. Artura Oppmana (Warszawa-Targówek)
- Szkoła Podstawowa nr 174 z Oddziałami Integracyjnymi im. Tadeusza Kościuszki (Warszawa-Wesoła)
- Szkoła Podstawowa nr 323 im. Olimpijczyków Polskich (Warszawa-Ursynów)
- Szkoła Podstawowa nr 340 im. Profesora Bogusława Molskiego (Warszawa-Ursynów)
- Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 301 (Warszawa-Bemowo)
- Zespół Szkół nr 1 (Piaseczno)
- Zespół Szkół Usług i Przedsiębiorczości im. Abpa. A.J. Nowowiejskiego (Płock)
- Zespół Szkół Budowlanych nr 1 (Płock)
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. Marszałka J. Piłsudskiego (Orszymowo) – od 2012 roku
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. S. Czarnieckiego (Rozniszew) – od 2012 roku

Szkoły są wspierane na różne sposoby.

- W grudniu nadarzyła się okazja poznania doświadczeń partnerów z pozostałych krajów – w Warszawie zostało zorganizowane spotkanie międzynarodowego zespołu, który zbiera się co pół roku, za każdym razem gdzie indziej; zorganizowano więc

międzynarodowe seminarium, podczas którego część partnerów zaprezentowała doświadczenia szkół we wdrażaniu standardów z obszarów: Angażowanie rodziców, Wolontariat i Integracja społeczna; obejrzelśmy prezentacje z Ukrainy, Armenii, Kazachstanu, Bośni i Hercegowiny, Bułgarii i z warszawskiej szkoły uczestniczącej w programie. Parę słów o działaniach w swoich krajach powiedzieli też przedstawiciele Czech, Rosji, Mongolii, Mołdawii oraz Malawi (Afryka).

- Na platformie Moodle gromadzone są materiały dotyczące każdego z obszarów opisywanych standardami: poradniki, artykuły, narzędzia, raporty; materiały promocyjne: ulotki i plakaty w PDF-ach – szkoły otrzymały ich wydruki; są też przetłumaczone na jęz. polski opisy dobrych praktyk z siedmiu krajów, dotyczące każdego z obszarów.
- W lutym i w marcu odbędą się szkolenia mające wesprzeć szkoły w realizacji działań zaplanowanych w najczęściej wybieranych obszarach: Angażowanie rodziców oraz Wolontariat; szkolenia będą się składały z siedmiogodzinnego spotkania oraz dwutygodniowego e-learningu na platformie Moodle.
- Po najbliższych wakacjach odbędzie się kolejna samoocena i planowanie działań na kolejny rok (2016/2017).
- W trakcie prowadzonych działań szkoły mogą mieć kontakt z SAS z innych krajów; wcześniej odbywały się np. skypowe spotkania uczniów SAS z Dolnego Śląska z uczniami z Krasnojarska. Mamy nadzieję, że z tej możliwości będą korzystać kolejne szkoły.
- Jak z tego widać, SAS to nie projekt, to długofalowy program, w którym szkoły ceniące pracę w ścisłym związku ze środowiskiem mogą znaleźć wsparcie metodyczne i merytoryczne, międzynarodowy punkt odniesienia dla swoich działań, narzędzia pomagające w doskonaleniu pracy.

Perspektywy na przyszłość

Partnerstwo zawarte przez organizację pozarządową (FIO) i trzy placówki doskonalenia nauczycieli dla realizacji programu SAS na Mazowszu jest ucieleśnieniem idei SAS, choć to nie szkoły są jego członkami. Współpraca oparta jest na wykorzystaniu zasobów każdej z placówek i na wzajemnym wspieraniu się w realizacji zadań. WCIES i MSCDN są w kontakcie ze szkołami ze swojego terenu (odpowiednio: Warszawa i Mazowsze) i organizują wsparcie dla szkolnej kadry (szkolenia, spotkania), OEliZK wspiera szkoły poprzez użycie narzędzi cyfrowych (platforma Moodle, a w przyszłości webinaria), FIO koordynuje te prace, promuje program, będąc jednocześnie tęcznikiem z międzynarodowym zespołem i jego zasobami. Szykujemy się do naboru kolejnych szkół z Warszawy i Mazowsza⁸, będąc bogatsi o rok doświadczeń ze wspólnej pracy. Wiemy też już, że zaangażowane w program szkoły mają się czym pochwalić i wkrótce przed nami miłe zadanie upowszechniania ich działań. Mamy nadzieję, że SAS, przy naszym wsparciu, zbudują krajową wspólnotę szkół, które chcą być istotnym elementem swojego środowiska lokalnego i razem z nim dać uczniom jak najlepszą edukację, zaś Mazowsze będzie w niej liderem i pełnoprawnym członkiem światowej społeczności SAS.

SAS jest świetnym sposobem na wkroczenie na drogę zmian prowadzących ku jakości z wykorzystaniem samooceny stopnia spełnienia wymagań opisanych w tzw. standardach. To nie będzie droga krótka i łatwa. Pamiętamy o ostrzeżeniu prof. Bliklego: *Jakość to robota raczej dla leśnika niż dla ogrodnika.*

Ewa Kędracka-Feldman jest nauczycielem konsultantem w Ośrodku Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie.

Elżbieta Totwińska-Królikowska jest prezeską Federacji Inicjatyw Oświatowych, była koordynatorką projektu „Z Matej Szkoły w Wielki Świat”.

⁸ Program SAS to dobry kompleksowy cel, dobrze zaplanowany proces, zgodność z wymaganiami państwa, wsparcie innych, doświadczonych, międzynarodowy kontekst zmiany nadający jej cechy edukacji globalnej... Chętnych do współpracy ZAPRASZAMY do kontaktu: e.krolikowska@fio.org.pl